

Veřejná správa ve vybraných státech Evropské unie

Podklad studentům navazující formy studia se zabývá organizací veřejné správy a formami státního zřízení ve vybraných státech EU. Obsahuje obecné teoretické pojmy (monarchie, republika, státní moc) a podrobné charakteristiky veřejné správy ve Francii, Itálii, Německu a na Slovensku. U jednotlivých částí jsou také uvedeny otázky, které slouží jako příprava na zkoušky.

I. Forma vlády a klasifikace států

1. Monarchie a republika

Monarchie:

Definice: V čele monarchie stojí panovník, který nastupuje dědičným nástupnictvím a zůstává ve funkci doživotně.

Typy:

- Absolutní monarchie: Panovník vládne jako autokrat s neomezenou státní mocí

(příklady: Saúdská Arábie, Omán, Brunej)

- Konstituční monarchie: Panovníkova moc je omezena ústavou (psanou nebo nepsanou) či parlamentem

(příklady: Spojené království, Japonsko, Bahamy, Bahrajn, Bhútán)

- Další poznámky: U panovníků začíná vláda korunovací.

Republika:

- Definice: Hlavou státu je prezident (individuálně nebo kolektivně volen), jehož funkční období je časově omezené.

• Typy:

- Parlamentní republika: Vláda je odpovědná parlamentu (např. Česká republika)
- Polo prezidentská republika: Prezident je volen přímo a má významné pravomoci, vláda je však odpovědná parlamentu (např. Francie)
- Prezidentská republika: Vláda je oddělena od parlamentu, prezident je zároveň hlavou státu i vlády (např. Spojené státy americké)

2. Státní moc a její členění

- Zákonodárná moc: Obvykle patří parlamentu a panovník nebo prezident mají definované vymezené pravomoci.
- Výkonná moc: Realizuje správu státu, v monarchiích může být formována panovníkem, v republikách prezidentem a vládou.
- Soudní moc: Rozlišuje se mezi soudnictvím veřejného práva (správní) a soukromoprávním (občanské a trestní).

3. Typy státního zřízení

Podle úrovně demokratičnosti:

- Autokracie: Vláda je v rukou jednotlivce nebo úzké skupiny, občané mají omezený vliv (např. absolutní monarchie, diktatury)
- Demokracie: Občané prostřednictvím volených zástupců ovlivňují správu státu.
- Podle formy vlády:

Teokracie: V čele státu stojí církevní autorita (příklad: Vatikán)

Monarchie a republika: Viz výše.

- Podle územního členění:

Unitární stát: Stát není rozdělen na samostatné celky s výraznou pravomocí (např. Česká republika)

Složený stát (federace, konfederace, personální unie): Území státu se skládá z více celků s různou mírou autonomie.

- Podle decentralizace samosprávy:

Centralizované státy: Veškerá moc je soustředěna v centrále (např. Lucembursko)

Částečně decentralizované: Některé pravomoci jsou přeneseny na základní úrovně (např. Česká republika – základní územní samosprávný celek je obec)

Plně decentralizované: Významná část moci je na regionální úrovni (např. USA)

Otázky

Monarchie, republika - podstatné skutečnosti, které odlišují systémy

---

II. Veřejná správa ve Francii

Francie je státem, románského modelu veřejné správy, zásadně ovlivnil organizaci veřejné správy v jiných státech, i těch, které vykazují vyšší stupeň decentralizace veřejné moci

Francie je centralizovaný stát, se zřetelem na organizaci veřejné správy, zvláště státní správě.

1. Obecná charakteristika

Hlavní město: Paříž

Měna: Euro

Počet obyvatel: cca 60,4 mil. (2024)

• Zajímavosti:

Eiffelova věž – původně dočasná stavba pro Světovou výstavu 1889

Největší země v EU podle rozlohy

Louvre – nejnavštěvovanější muzeum

2. Faktory ovlivňující veřejnou správu

1. Historický vývoj: Kombinace francouzského absolutismu a rozvíjející se demokracie územní samosprávy.

2. Parlamentní forma: Posilování pozice výkonné moci, zejména prezidenta republiky.

3. Politika evropských společenství: Regiony jsou klíčové pro politický, sociální a hospodářský rozvoj.

3. Rozdělení státní moci

• Zákonodárná moc:

Parlament tvořen dvěma komorami – Národní shromáždění a Senát. (577 poslanců, z nichž 22 je ze zámořských kolonií, volení na 5 let), **Senát** (348 senátorů, volení na 6 let)

- Výkonná moc:

Pravomoci výkonu státní správa jsou rozděleny mezi prezidenta a vládou

- Soudní moc:

Rozlišuje se na veřejné právo (správní) a občanské či trestní právo. čl. 66 Ústavy rozlišuje 2 základní větve

- veřejné právo – správní, vztahy občan, státní úřad
- občanské a trestní právo – spory mezi občany

4. Organizační struktura vlády

Francie je zastupitelskou demokracií a **polo prezidentskou republikou**.

Prezident je hlavou státu, jmenuje předsedu vlády, na jeho návrh vládu, je předsedou Rady ministrů, je velitelem ozbrojených sil. Ústava stanoví, že **prezident je volen lidem přímo na období pěti let**.

Prezident je hlavou státu, je předsedou Rady ministrů, je velitelem ozbrojených sil.

Prezident volen přímo, jmenuje předsedu vlády a navrhuje ministerstva.

Prezident má významné pravomoci (včetně možnosti svolat referendum a rozpustit Národní shromáždění). **Prezident je hlavou státu**, jmenuje předsedu vlády, na jeho návrh vládu, je předsedou Rady ministrů, je velitelem ozbrojených sil.

Prezident má **právo svolat referendum**, jednou za rok může rozpustit Národní shromáždění, v případě výjimečného stavu má rozsáhlé pravomoci, (rozhoduje téměř neomezeně).

Složitost situace výkonné moci - premiér a prezident patří do rozdílných politických táborů
Kohabitace ve Francii nastala 3x (1986-1988, 1993-1995, 1997-2002)

- **Vláda:** Skládá se z předsedy vlády (premiéra) a ministrů. **Ministerské radě předsedá prezident**, (tzv. **dualismus** výkonné moci), je **významný orgán**, přijímá opatření o otázkách vládní a státní politiky.

Vláda je odpovědna **Parlamentu v otázkách správy věcí veřejných** a armády.

Vládu řídí předseda (premiér), je odpovědný za obranu země a provádění zákonů.

Po dohodě s prezidentem jmenuje vrchní úředníky civilních i vojenských úřadů.

Vláda předkládá návrhy zákonů Parlamentu ze všech oblastí VS,

v ostatních rozhoduje vláda neomezeně.

Postavení premiéra je relativně slabé,

klíčovou politickou roli sehrává prezident, který vybírá ministry a stanovuje základní politické priority, je však **jediným členem vlády, oprávněným předkládat návrhy zákonů Parlamentu,**

premiér **řídí jednání vlády, dohlíží na přípravu a realizaci zákonů,** rozhoduje spory mezi ministry, ti jsou jmenováni prezidentem na návrh premiéra, stejně je tomu i v případě odvolání či rezignace

Role premiéra: Řídí jednání vlády, dohlíží na přípravu a realizaci zákonů, řeší spory mezi ministry.

Počet ministerstev

není pevně stanoven zákonem, po každých volbách se mění, v současnosti existuje

17 ministerstev a 19 ministrů, každý ministr nemusí mít „své“ ministerstvo, připouští se „bez portfeje“; po každých volbách zafixovány vládními dekrety.

Vztah ministerstev k územní samosprávě

Koordinací agendy k území (36 tis. obcí, 101 departmentů, 13 +5 regionů) **je pověřena ministryně pro územní soudržnost a vztahy se samosprávou.**

Rozčlenění úkolů:

obce vykonávají výlučně **samostatnou působnost, služby v rámci státní správy** jsou poskytovány na úrovni departmentů, v každém regionu a departmentu **působí prefekt jmenovaný centrální vládou**

Územní členění státu

Francie se dělí na:

obce, cca 36 000, (jsou i obce, které mají méně než 2000 obyvatel),

departmenty 101 (tzv. vyšší územní celek)

regióny 18 (nahradily někdejší provincie. 13 + 5 zámořských)

Obec je základní územní správní jednotka

Občané obce volí v **přímých volbách obecní radu** (zastupitelstvo), počet členů, stanoví zákon. **Aktivní účast** občanů na rozhodování o budoucím rozvoji obcí **je zajištěna právem** svobodně a demokraticky **se podílet na lokálním životě**. Druhou strukturou je model **participativní demokracie**, kdy se občané aktivně veřejného života obcí.

Obec- **starosta**

Starosta je volen členy obecní rady, může se jim stát **občan francouzské národnosti** po dosažení 18 let věku. Neobdrží-li však žádný kandidát absolutní většinu hlasů **po dvou kolech hlasování, koná se třetí kolo**, ve kterém již postačí ke zvolení dosažení relativní většiny hlasů.

V případě rovnosti hlasů v tomto případě se starostou stává **starší kandidát**. Po zvolení se starosta ujímá funkce. Volba starosty může být prefektem **napadena u správního soudu**.

Správní soud může volbu starosty zrušit, nepůsobí zpětně a nedotýká se platnosti starostou učiněných úkonů a rozhodnutí. Starosta:

- se může funkce vzdát do rukou prefekta,
- může být odvolán ministerstvem vnitra na návrh prefekta

Kompetence starosty:

Starosta je reprezentantem obce.

Je vedoucí funkcionář, ze své funkce se odpovídá obecní radě. Jeho činnost kontroluje představitel státu tj. prefekt. Je zároveň „úředník státu“ pověřen vedením matriky, agendou volebních seznamů, organizací voleb, zastupuje obec ve smluvních vztazích, obchodních vztazích, za obec vystupuje i u soudu.

Departament

je **samosprávným celkem** Francouzské republiky, celkem je 101 francouzských departementů (prefektura).

Je řízen prefektem, jmenovaným přímo prezidentem. Radu departementů volí občané se všeobecným hlasováním, tak, aby se každé 3 roky obměnila polovina členů rady v čele s prefektem.

Departamenty se dělí na administrativní arrondissementy, ty na samosprávné obce.

Departament je jednotkou **státní správy i samosprávy. Činnosti:**

- vystupuje jako **zástupce státu** při formálních záležitostech např. slavnostních, a též mezi „centrem a departamentem,
- je **zástupcem vlády** (jmenuje ho) v departamentu a jedná jménem ministra vnitra (jemu je zodpovědný ze své činnosti),
- **nese odpovědnost** za veřejný pořádek v departamentu a v této souvislosti řídí a koordinuje činnost státní i obecní policie,

Region

je **jednotkou státní správy i samosprávy**, samosprávným orgánem regionu na období 6 let je **regionální rada**, ta volí **prezidenta regionu**.

Dozor a kontrolu provádí prefekt regionu, státem jmenovaný úředník (orgán státní správy). Regiony nemají legislativní pravomoc, geograficky kopírují původní provincie.

Region, je správcem vlastních daní, část získávají z výnosu daní vybíraných státem. Mají působnost především v oblasti vzdělávání (správa středních škol, vysokoškolské vzdělávání

a výzkum, odborná příprava a vzdělávání), hospodářského rozvoje, nakládání s půdou a infrastrukturou. Mohou vyhlašovat místní referenda.

Regiony mají právo navrhopvat změny zákonů.

Stejně jako u departamentu je představitelem též prefekt ten je orgánem **státní správy**, sídlí v hlavním městě regionu, na rozdíl o regionálním samosprávných orgánů má právo dohlížet na činnost departementů a obcí.

Prefektovi regionu jsou podřízeni prefekti departementů.

Otázky ke zkoušce (Francie)

- Postavení prezidenta Francie
  - Pravomoci současného předsedy vlády
  - Územní členění státu
-

III. Veřejná správa v Italské republice

Státní zřízení

Itálie je parlamentní republikou, je tzv. unitárním státem

Protiklady v Itálii:

klimatické (klasické podnebí na severu země, jih africké podnebí),

ekonomické (sever bohatý, jih chudobnější),

politické (nestabilita, vládní krize)

1. Obecná charakteristika

Státní zřízení: Parlamentní republika, unitární stát.

Hlavní město: Řím

Měna: Euro

Počet obyvatel: cca 59 mil. (2024)

Zvláštnosti:

Významnou část tvoří ostrovy (Sicílie, Sardinie, Liparské ostrovy, Toskánské souostroví) a existuje Papežský stát (Stato Pontificio).

2. Rozdělení státní moci

• Zákonodárná moc:

Parlament tvořen Poslaneckou sněmovnou (400 poslanců) a Senátem (200 senátorů), volených na 5leté období, zvolení mohou být občané Itálie po dosažení věku 25 let), Senát tvoří 200 senátorů, volených na 5leté období, zvolení mohou být občané Itálie po dosažení věku 40 let (několik čestných senátorů – bývali prezidenti.

• Výkonná moc:

Prezident, vláda, ministerstva, státní zastupitelství, územní samospráva, politická část, reprezentována nejvyššími ústavními orgány. Správní činnost, tvoří profesionální aparát. Je odpovědná za realizaci zákonů a politiky ve státě.

• **Soudní moc:**

Soudy prvního stupně, civilní, trestní, správní

Odvolačí soudy, přezkoumávají rozsudky soudů prvního stupně

Nejvyšší soud je nejvyšší instancí v Itálii, zajišťuje výklad práva

Ústavní soud, rozhoduje o souladu právních předpisů s Ústavou

3. **Vláda**

Se skládá z předsedy a ministrů, prezident republiky **jmenuje předsedu vlády a členy vlády** Předseda vlády má nejvyšší výkonnou funkci v Itálii. **V praxi je ministerský předseda politickým vůdcem země.**

Vláda je odpovědná Parlamentu za realizaci politiky a správu věcí veřejných. **Je hlavním překladačem návrhu zákonů.** Vládu řídí předseda (premiér), je odpovědný za obranu země a provádění zákonů. Řídí mj. finance, zdravotnictví zahraniční politiku, kulturu.

Itálie je charakterizována koaličními vládami, je nestabilní

Postavené předsedy vlády

Nejvyšší výkonná funkce, včetně odpovědnosti za správu věcí veřejných. Předseda je jmenován prezidentem republiky vybírá ministry a navrhuje je prezidentovi. Premiér **řídí jednání vlády, dohlíží na přípravu a realizaci zákonů.**

Ministerstva:

Činnost je specifikována na jednotlivé oblasti veřejné správy. Počet ministerstev není zákonem pevně stanoven – v současnosti existuje 15 ministerstev s 10 ministry, bez portfeje. Tzn. že některá ministerstva mohou fungovat i bez vlastního portfolia.

4. Územní členění

- Hlavní úrovně:

Regiony: 15 regionů + 5 autonomních regionů

Provincie: 95 provincií,

2 autonomní provincie, 14 metropolitních měst a 6 volných sdružení obcí

Regiony

Na regionální úrovni je nejvyšším voleným orgánem **regionální zastupitelstvo**, období je 5 leté. Přepočítání hlasů se v 1. kole provádí v jednotlivých provinciích, zbývající mandáty se ve 2. kole rozdělují na úrovni celého regionu. V závislosti na velikosti regionu se počet zastupitelů pohybuje mezi 30-80.

Zastupitelstvo mj. schvaluje regionální zákony a přijímá správní rozhodnutí v oblastech, které nejsou svěřeny do kompetence exekutivy nebo předsedy. **Regionální zastupitelstvo má zákonodárskou iniciativu**

Výkonným orgánem regionu je regionální vláda, která je složena z předsedy a dalších členů a náhradníků. Vláda je volena zastupitelstvem absolutní většinou. Pokud při hlasování není dosaženo absolutní většiny, ve 2. kole vítězí kandidáti s nejvyšším počtem hlasů. Politickou hlavou regionu je předseda regionální vlády, je reprezentantem regionu, **podepisuje právní normy, zastupuje region u soudních řízení a odpovídá za oblast státní správy**; pro jejich plnění přijímá instrukce od centrální vlády.

Regionální zastupitelstvo může být rozpuštěno prezidentským dekretem mj.:

- v případech závažného porušení zákona,
- z důvodů národní bezpečnosti.

Jestliže se tak stane, je jmenována komise složená ze tří občanů volitelných do zastupitelstva, která řídí záležitosti regionu do nových voleb

Autonomní regiony v Itálii - se speciálním statutem jsou ty regiony, kterým byl v souladu s článku 116 Italské ústavy udělen speciální statut. Autonomie je udělena kvůli kulturní a jazykové odlišnosti těchto oblastí

Metropolitní město - významné město, které je kulturním, obchodním nebo politickým centrem určité oblasti. Často se používá jako synonymum pojmu hlavního města. Metropolí je také sídelní město římskokatolické církve (uznávající autoritu u pravoslavných anglikánských církví)

Provincie

Voleným orgánem v provincii je zastupitelstvo provincie. Zastupitelstvo má 25 - 45 členů a je voleno na 5 let. **Zastupitelstvo provincie** může být rozpuštěno v případě, že více než 2/5 zastupitelů vysloví nedůvěru předsedovi provincie. Kvůli rovnovážnému zastoupení mužů a žen v zastupitelstvu **nesmí podle zákona žádná kandidátka obsahovat více než dvě třetiny kandidátů stejného pohlaví.**

Výkonný orgánem provincie je vláda.

V ní působí předseda a další členové, kteří jsou vybráni zastupitelstvem na návrh předsedy. Členem vlády může být každý občan, splňuje-li podmínky pro kandidaturu do zastupitelstva provincie. Počet členů vlády bez předsedy je vždy sudý. Funkční období exekutivy je 5leté stejně jako u předsedy a může být rozpuštěna z téhož důvodu jako zastupitelstvo nebo v případě, že v úřadu nepůsobí již více než polovina jejích členů.

Členem vlády provincie lze být maximálně dvě následující období.

Představitelem **provincie je předseda**, volen přímou volbou ve stejných volbách jako zastupitelstvo provincie. **Předseda musí získat v 1. kole absolutní většinu hlasů**, jinak se koná kolo 2, ve kterém proti sobě soupeří dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. V případě, že získají oba stejný počet hlasů, vítězí kandidát, silnější strany. Jestliže nerozhodne ani toto kritérium, předsedou se stává starší kandidát.

Pro metropolitní města platí v zásadě stejná pravidla jako pro provincie.

Obec

Obec je základní územní správní jednotka

Občané obce volí v **přímých volbách obecní radu** (zastupitelstvo), na období 5 let. Velikost se odvozuje od počtu obyvatel obce a pohybuje se od 12 členů u obcí do 3000 obyvatel až po 60. U obcí do 15 000 obyvatel jsou dvě třetiny mandátů přiznány vítězné straně, u municipalit větších je to 60 % křesel.

Výkonný orgán obce je obecní vláda. Je složena ze starosty a sudého počtu členů. Velikost je stanovena ve statutu obce, u obcí do 100 000 obyvatel je v rozmezí 2 - 6 členů, u větších obcí a u hlavních měst provincií nesmí přesáhnout čtvrtinu velikosti zastupitelstva. Vládu navrhuje starosta a svůj návrh přednese na prvním jednání zastupitelstva **současně s programem vlády.** Členové vlády jsou vybíráni z členů zastupitelstva.

Obecní vláda je jmenována na 5 období, má 2-6 členů. **Dříve může být obnovena** v případě, že ztratí více než polovinu členů nebo starostu, **po vyjádření nedůvěry alespoň pětinou jejích členů** nebo **je rozpuštěna italskou vládou.** Členem vlády je možné být pouze **dvě po sobě následující funkční období.**

Dohled nad obcemi a provinciemi provádí komise pro dohled nad regionem. Komise posuzuje výlučně zákonnost přijatých opatření. Rovněž zastupitelstva územních úrovní mohou být rozpuštěna prezidentským dekretem, a to např.

- kdy závažně překračuje zákony,
- jestliže ve stanovené době nepřijme rozpočet,
- z důvodu veřejného zájmu,
- když rezignuje nebo je odvolán starosta nebo předseda apod.

Do nových voleb zastupuje rozpuštěné orgány komisař, kterého jmenuje prefekt

Otázky ke zkoušce (Itálie)

- Postavení prezidenta Itálie
- Pravomoci současné předsedkyně vlády
- Územní členění státu

IV. Veřejná správa v Německu (Spolková republika Německo)

Německo je federativní parlamentní republikou skládá se ze 16 spolkových zemí

Samostatnými státy jsou:

Berlín

Brémy

Hamburk

Největší zemí je Bavorsko, s hlavním městem Mnichovem,

nejlidnatější severní Porýní-Vestfálsko, s největším městem je Dortmund.

1. Obecná charakteristika

Státní zřízení: Federativní parlamentní republika

Hlavní město: Berlín

Měna: Euro

Počet obyvatel: cca 83,4 mil. (2024)

Zajímavosti:

- je zákonem zakázané fyzické trestání dětí, i pokud má výchovný charakter.
- patří k jednomu z největších spotřebitelů biopotravin v Evropě.
- oblíbeným pokrmem je bramborák se skořicí a jablečným pyré.
- důchodového věku dosáhne Němec v 67 letech. V současné době muži i ženy odchází do řádného důchodu v 65 letech, budoucnost se chýlí k 70 rokům

- druhou nejlidnatější zemi Evropy po Rusku a nejlidnatější členský stát EU. Hlavním a nejlidnatějším městem země je Berlín a hlavním finančním centrem Frankfurt nad Mohanem.

2. Rozdělení státní moci

• **Zákonodárná moc:**

Jednokomorový parlament s pevně stanoveným počtem 630 poslanců.

Spolková rada: je samostatný ústavní orgán – **reprezentuje zájmy spolkových zemí**. Ústavní orgán, kde jsou zastoupeny spolkové země (69 křesel, rozděleno podle počtu obyvatel).

• **Výkonná moc: Spolkový prezident, spolková vláda, spolkový kancléř, ministerstva, státní zastupitelství**

• **Soudní moc:**

Soudy prvního stupně, (obecné soudy) civilní, trestní

Specializované soudy, řeší věci správní, pracovní sociální, patentové

Ústavní soud, rozhoduje o podaných odvoláních, zajišťuje výklad práva

Spolkový ústavní soud, rozhoduje jen ústavní záležitosti, porušení lidských práv

Spolková sněm Německa – zákonodárny orgán

Jednokomorový parlament tvoří **Německý spolkový sněm (Bundestag)**,

hlavní zákonodárny orgán Německa, s klíčovou rolí v tvorbě zákonů, schvalování rozpočtu, závěrečného účtu i kontrole vlády. Sídlí v bývalé budově Říšského sněmu v Berlíně.

Jedná se o **samostatný ústavní orgán**.

Od voleb, 23 únor 2025, má **pevně stanovený počet 630 členů**. Došlo k reformě volebního systému.

Dříve se počet poslanců měnil kvůli specifickému volebnímu systému (kombinace přímého a poměrného zastoupení).

Po volbách v roce 2021 měl Bundestag 736 členů.

Funkce Spolkového sněmu:

Zákonodárna, vytváří spolkové právo a mění ústavu, schvaluje mezinárodní smlouvy se státy, spolkový rozpočet.

Kreativní, jmenuje spolkového kancléře a podílí se na volbě spolkového prezidenta, spolkových soudců a členů dalších spolkových orgánů. Vykonává parlamentní kontrolu vlády a spolkové exekutivy a kontroluje nasazení tajných služeb.

Veřejnoprávní, Spolkový sněm má za úkol vyjadřovat přání obyvatelstva, informovat obyvatelstvo. Politicky jde o významnou funkci.

Spolková rada

Je ústavním orgánem **podílejícím se na legislativním procesu**, tvoří ho **zástupci vlád spolkových zemí**, 69 počet křesel je státům přiřazen podle počtu obyvatel.

U zákonů, které se dotýkají **pravomocí spolkových zemí**, volí spolkového kancléře. Kandidáta navrhuje prezident a o něm následně poslanci hlasují, členové mají imperativní mandát, tzn., že jsou při hlasování **vázáni postojem svých zemských vlád**. Vláda je povinna předložit Spolkové radě před zasláním do Spolkového sněmu návrhy zákonů.

Spolkový prezident, je reprezentantem státu

Dle Ústavy je prezident volen Spolkovým sněmem, na období 5 let. Před ním skládá slib. Na volbě se podílí členové Spolkového sněmu, předseda je zástupcem prezidenta.

Je oprávněn vydávat nařízení, aby nabylo účinnosti, musí být kontrasignováno spolkovým kancléřem nebo příslušným ministrem

Pravomoci prezidenta, má reprezentativní funkce. Ústava uvádí pravomoci a povinnosti např.:

- uzavírá mezinárodní smlouvy,

- vyhlašuje a podepisuje zákony, uděluje milost.
- navrhuje volbu nového spolkového kancléře, jmenuje a **na žádost Spolkového sněmu ho odvolává,**
- **jmenuje a odvolává spolkové ministry na návrh kancléře,**
- jmenuje a odvolává spolkové soudce, úředníky, důstojníky a poddůstojníky, svolává Spolkový sněm, a může ho rozpustit

Spolková vláda, v čele stojí spolkový kancléř, 16 spolkových ministrů. Je nejvyšším ústavním orgánem výkonné moci v Německu. Spolková vláda přijímá rozhodnutí:

- v zahraničněpolitických i vnitropolitických otázkách,
- má právo zákonodárné iniciativy.

Vláda je oprávněná vydávat vládní nařízení. Zasedání se účastní členové Spolkové vlády **vedoucí Úřadu** spolkového kancléře se svým náměstkem, vedoucí Spolkového prezidiálního úřadu, vedoucí Spolkového úřadu pro tisk a pověřenec vlády pro kulturu a média.

Kancléř mj. svolává zasedání kabinetu, jednání se kromě členů Spolkové vlády účastní i **vedoucí Úřadu spolkového kancléře.**

Postavení spolkového kancléře, je volen na 4 roky a může být odvolán Spolkovým sněmem, návrh na jmenování předkládá prezident. Nejvyšší výkonná funkce, včetně odpovědnosti za správu věcí veřejných. Kancléř vybírá ministry a navrhuje je prezidentovi, on sám jmenuje jednoho z ministrů svým náměstkem, jeho úkolem je dohlížet na realizaci zákonů. **Kancléř předsedá Spolkové vládě.**

Ministerstva realizují v oblasti veřejné správy specifické, odborné záležitosti. Počet ministerstev není pevně stanoven zákonem, po každých volbách se mění, existuje 16 ministerstev (z toho 3 - ministr speciálních úkolů, ministr kancléře, pro rodinu, seniory ženy a mládež).

Ministři a ministryně vedou své resorty na vlastní odpovědnost, jsou jmenováni a mohou být na návrh kancléře odvoláni prezidentem.

3. Územní členění Německa

- Základní úrovně:

Země (Bund): 16 spolkových zemí s vysokým stupněm autonomie (např. Bavorsko, Porýní-Vestfálsko).

Okresy (Landkreis): Územní jednotka mezi obcemi a zemí.

Obce: Základní územní správní jednotka.

Země

Jednotlivé spolkové země v německém systému disponují řadou pravomocí.

Země mají např. právo vlastního zákonodárství. **Práva a povinnosti občana** jsou v každé z jejich 16 spolkových zemích **totožná**

NSR si některé oblasti např. zahraniční politiku, obrana, měna, pošta, školství **ponechává v gesci, je výslovnou záležitostí Spolku**. Platí, že ústavní řád zemí musí odpovídat principům na nichž Spolková republika staví svou existenci, tj. vychází z republikánského, demokratického a sociálně právního principu (čl. 28 ZZ). Základním naplněním těchto principů jsou volby na všech úrovních, tedy i na úrovni zemské. Základními atributy jsou volby přímé, tajné, rovné, svobodné a všeobecné. V zemských volbách se aktivně ani pasivně nemohou zúčastnit cizinci.

Každá spolková země je členěna do třístupňového systému volené správy. **Má své zákonodárné, výkonné a soudní orgány**. Mezistupněm mezi základní a nejvyšší úrovní správy (ze zemského hlediska), **stojí okresy**.

Na okresní úrovni přiznává zákon aktivní a pasivní volební právo i osobám, které mají státní občanství jiného členského státu Evropské unie, než německé (čl. 28 odst. 1 ZZ).

Okresy jsou územní administrativní jednotkou stojící mezi obcemi a zemí (orgány - okresní rada, okresní sněm). Statutárním představitelem okresu je **okresní rada**. Je to osoba, kterou nominuje volený okresní sněm.

Okresy jsou dozorčím a kontrolním orgánem obcí. Výjimku tvoří města, která získala zvláštní status okresu. U městských států Hamburku, Brém a Berlína je členění přizpůsobeno zvláštnímu statutu a postavení v systému.

Obce. Německo je atypické tím, že zde existují různé typy a formy obecního uspořádání. Základem demokratické veřejné správy jsou dva aspekty: státní správa a samospráva. Po znovu sjednocení existovalo v Německu v roce 1994 cca 16 121 obcí.

Obce tvoří obce základní jednotku, jsou základem územní samosprávy. Německý systém veřejné správy je **vzorovým modelem systému tzv. smíšeného**, obce vykonávají činnost v samostatné a přenesené (tj. záležitosti státní správy).

Základní práva a povinnosti obcí jsou v Německu stanovena v **Základním zákoně (ZZ)**: „Obcím je zaručeno právo upravovat všechny záležitosti místního společenství v rámci zákonů a s vlastní odpovědností“. Svazy obcí mají podle ustanovení zákona právo na samosprávu“ (čl. 28 odst. 2 ZZ). Ústavní zakotvení práv obcí v Základním zákoně jim přiznává značné pravomoci.

Zejména v těch oblastech, které si spolkové právo neurčuje jako výlučné, obce pravomocí využívají. Organizaci a strukturu místní správy si jednotlivé země upravují ve vlastní ústavě.

Způsob obecního uspořádání i principy obecních voleb a s konkrétním typem volebního systému spadá výlučně do rukou zemí. **Základní zákon** problematiku neupravuje, odkazuje na zákonodárství a výlučnou pravomoc země, **volby do obecní rady, mandát členů obecních rad reguluje zemské zákonodárství.**

Obecné znaky-zemské ústavy (tj. právní předpisy vydávané jednotlivými zemskými parlamenty) znají a rozlišují mezi dvěma hlavními orgány **obecní radou a starostou.**

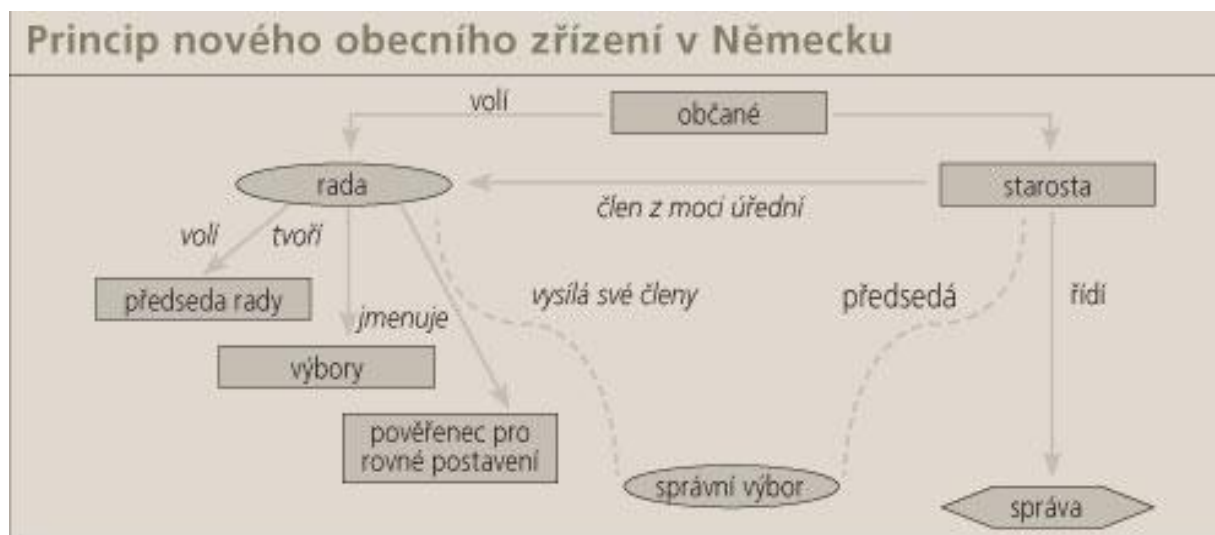
Aktivní volební právo, tj. právo volit, přísluší těm obyvatelům obce, kteří jsou starší 18 let (v některých zemích se můžeme setkat i se sníženou věkovou hranicí na 16 let, např. Meklenbursko - Přední Pomořansko, Severní Porýní, Funkční období až na 2 spolkové země je 5 leté, v Bavorsku a v Brémách vykonávají členové zastupitelstva svou funkci déle 6 let, Brémy pak 4 roky

Starosta

Vrcholným představitelem obce je starosta (vrchní starosta), je volen přímo občany obce.

má vždy za sebou politickou podporu, role politické je více přednostní než do role ochrany veřejných zastupitele obecních zájmů. Důvod, je to právě rada a nikoliv občan, který o delegování do tohoto úřadu o něm rozhodne. Starosta předsedá radě obce, má rozsáhlé pravomoci hlasuje, řídí zasedání i jejích výborů, sestavovat pořad jednání a připravovat podklady pro usnesení. Má silnou pozici, při rozhodování v naléhavých případech samostatně, má právo pozastavit usnesením rady. **Je vedoucím obecní správy, vystupuje za obec navenek v právní funkci, reprezentuje.**

Odvolání starosty hlasováním není možné, odvolat ho může pouze právní dozor v případě pochybení

Rada obce

Voleným orgánem občany obce je rada. Obecní rada je příslušná přijímat rozhodnutí ve věcech veřejné správy. Plní úkoly v oblasti rozpočtu obce, kontroluje jeho plnění,

- **ukládá úkoly úřadu** v samostatné působnosti a kontroluje jejich plnění
- **zřizuje a zrušuje komise rady**, jmenuje a odvolává z funkce jejich předsedy a členy
- stanovuje pravidla pro **přijímání a vyřizování petic a stížností**
- projednává a řeší návrhy, připomínky a podněty předložené členy zastupitelstva nebo komisemi rady

Otázky ke zkoušce (Německo)

- Postavení prezidenta Německa
  - Pravomoci současného předsedy vlády
  - Územní členění státu
-

V. Veřejná správa na Slovensku

Slovenská republika je parlamentní demokratická republika

Hlavní výkonnou moc ve státě představuje premiér, který stojí v čele vlády. Prezident je hlavou státu a formálním představitelem výkonné moci, má, ale omezené pravomoci. Krajům, byla v roce 2002 přiznána určitá míra autonomie.

1. Obecná charakteristika

Státní zřízení: Parlamentní demokratická republika

Hlavní město: Bratislava

Měna: Euro

Počet obyvatel: cca 5 459 642 (2024)

Historie: První slovanské kmeny přišly na území současného Slovenska v 5. století n. l. Od 6. století se území dostalo pod nadvládu Avarů, od 7. století spadalo pod Sámovu říši a následně se stalo **od roku 833 součástí Velké Moravy**.

V zemi se vyskytují velká **naleziště hnědého uhlí a lignitu**, těží se zemní plyn, mangan, železná ruda, měď, olovo a zinek

2. Rozdělení státní moci

- Zákonodárná moc:

Národní rada Slovenské republiky: 150 poslanců volených na 4 roky.

- Výkonná moc:

Prezident: Hlavní představitel státu, volen přímými volbami, ale s převážně reprezentativní funkcí.

Vláda: V čele premiér, který řídí výkonnou moc, jmenuje zmocněnce a odpovídá Národní radě.

- Soudní moc:

Okresní soudy (soudy prvního stupně),

krajské soudy, přezkoumávají rozsudky soudu prvního stupně

Nejvyšší soud je odvolacím orgánem proti rozsudkům krajských soudů

Ústavní soud, rozhoduje o souladu právních předpisů s Ústavou

Moc výkonná – prezident

nejvyšším představitelem státu, je volen rovněž v přímých volbách. Volební období je 5leté (15. 6. 2024 je prezidentem Peter Pelegrini. Prezident má především funkci reprezentativní

Prezident, premiér a předseda Národního shromáždění jsou **nejvyššími ústavními činiteli.**

Ústava vymezuje pravomoci prezidenta např.:

- Pověřit budoucího premiéra sestavením vlády
- Využít práva veto – vrátit zákon Národní radě
- Ratifikovat mezinárodní smlouvy
- Jmenovat soudce
- Konat oficiální zahraniční návštěvy
- Vyhlášovat válku
- Vyhlásit referendum, amnestií

Moc výkonná – vláda Slovenska

Vládu tvoří předseda, místopředsedové a ministři (vzešli z politických stran, které vytvořily koalici, t. j. má více než 75 poslanců v plénu NR SR). Vláda je odpovědná Národní radě Slovenska **za realizaci politiky a správu věcí veřejných dle programového prohlášení**

Vláda může plněním konkrétních funkcí jmenovat (a odvolávat) **zmocněnce**, může zřizovat poradní orgány

(Legislativní rada vlády)

Její funkci je navrhopvat zákony, vydávat nařízení vlády. Pro souhlas je nutná nadpoloviční většina, pro návrh na změnu Ústavy 3/5 většina hlasů.

Vládu řídí Robert Fico za stranu SMER.

Postavení předsedy vlády Slovenska

Nejvyšší výkonná funkce, včetně odpovědnosti za správu věcí veřejných. Předsedu jmenuje a odvolává prezident republiky. Ostatní členy jmenuje na návrh předsedy vlády prezident.

Premiér mj. **řídí jednání vlády, organizuje a odpovídá ze veřejnou zprávu, dohlíží na přípravu a realizaci zákonů**

Místopředsedové koordinují vymezené úseky činnosti vlády a plní úlohy, kterými je pověřila vláda nebo předseda vlády. Během nepřítomnosti předsedy vlády zastupuje místopředseda, kterého určí předseda vlády.

Ministerstva, jsou specializována, řídí jednotlivé **oblasti veřejné správy** (např. zdravotnictví, školství, doprava, životní prostředí). Počet ministerstev není pevně stanoven zákonem, po každých volbách se mění, v současnosti existuje 14 ministerstev + od 1.2.2024 bylo vytvořeno ministerstvo cestovního ruchu a sportu

3. Územní členění

Kraje: 8 krajů, pojmenovaných podle hlavních měst,

Okresy: 79 okresů.

Obce: 2 927 obcí (z toho 138 měst).

Kraje:

Území Slovenska rozčleněno do samosprávných krajů, soustředěných kolem největších měst. Odlišují se počtem obyvatel, hustotou obyvatelstva, věkovou strukturou, přírodními a kulturními specifiky, jakož i folklórními zvyklostmi. Vyšší územní samosprávné celky upravuje zákon č. 302/2001 Z. z., o samosprávě vyšších územních celků. V současnosti je Slovensku z hlediska administrativního členění **8 krajů**

Samosprávný kraj zabezpečuje mj.:

- tvorbu a plnění programu sociálního, ekonomického a kulturního rozvoje území,

- projednává a schvaluje podklady samosprávného kraje a územní plány regionů,
- vykonává vlastní investiční činnost a podnikatelskou činnost v zájmu obyvatel a rozvoje kraje,
- zakládá, zřizuje, zrušuje a kontroluje své rozpočtové a příspěvkové organizace a jiné právnické osoby.

Územně správně je Slovensko rozčleněno do samosprávných krajů, které se soustřeďují kolem největších měst. Odlišují se počtem obyvatel, hustotou obyvatelstva, věkovou strukturou. Jejich samospráva, je vykonávána **voleným zastupitelstvem** samosprávného kraje a voleným **předsedou** samosprávného kraje. V samosprávných krajích neexistuje tedy kolektivní výkonný orgán typu rady kraje. **Právo volit do zastupitelstva mají občané Slovenské republiky a též cizinci splňující dvě podmínky:**

- mají trvalý pobyt v obci, která patří do území samosprávného kraje, nebo ve vojenském obvodu patřícím do území kraje⁴),
- nejpozději v den konání voleb dosáhli věku 18 let.

Poslancem zastupitelstva kraje může být zvolen ten, kdo má právo volit (týká se i cizinců), pokud nevykonává trest odnětí svobody, nebyl zbaven způsobilosti k právním úkonům a má trvalý pobyt v obci, která patří do území volebního obvodu, v kterém kandiduje (40–60 poslanců podle počtu obyvatel).

Zastupitelstvo rozhoduje v samostatné působnosti kraje, a to buď samo, nebo v součinnosti s **předsedou kraje**. V rámci normotvorné pravomoci schvaluje **nařízení kraje**.

Zastupitelstvo svolává předseda, jsou usnášení schopni je-li přítomná nadpoloviční většina a poslanců.

Předseda samosprávného kraje

Předseda je nejvyšším výkonným orgánem kraje, je volen občany kraje na období 4 let.

Předseda vystupuje s za kraj navenek, je reprezentantem kraje, je statutárním orgánem. Rozhoduje mj. v majetko-právních vztazích, pracovně-právních vztazích, ve věcech veřejné správy.

Předseda mohou odvolat občané kraje formou krajského referenda z důvodu vymezených zákonem, např. jestliže hrubě nebo opakovaně porušil uložené povinnosti.

Okres

Na úrovni okresu vykonává státní správu **okresní úřad**, představitelem je **přednosta, kterého jmenuje** vláda. Přednosta má tzv imperativní mandát, to znamená, že vláda Slovenska ho může z funkce, kdykoli odvolat.

4. Obecní správa

- Obec, je základní územní správní jednotka.

Občané obce volí v **přímých volbách poslance** zastupitelstva, **na období 4 let**. Funkční období obecného zastupitelstva končí složením slibu poslanců nově zvoleného obecního zastupitelstva

Funkce poslance je neslučitelná s funkcí starosty, zaměstnance obce.

Orgány obce podle článku 69 zákona Ústavy SR (č. 460/1992 Zb.) jsou orgány obce:

- **obecní zastupitelstvo**
- **obecní rada**
- **starosta obce,**
- **stálé nebo dočasné výkonné kontrolní a poradní orgány.**

Výkonná moc v obci je rozdělená mezi zastupitelstvo a starostu.

Zastupitelstvo obce, rozhoduje o základních otázkách života obce, zejména mu je vyhrazeno (§ 11 odst. 4 zákona o obecním zřízení):

- určovat zásady hospodaření a nakládání s majetkem obce
- schvalovat rozpočet obce a jeho změny, kontrolovat jeho čerpání a schvalovat závěrečný účet obce
- schvalovat územní plán obce
- vyhlašovat místní referendum
- volit a odvolávat hlavního kontrolora obce

- zřizovat, zrušovat a kontrolovat rozpočtové a příspěvkové organizace obce, zakládat a zrušovat obchodní společnosti a jiné právnické osoby a schvalovat zástupce obce do jejich statutárních a kontrolních orgánů.

Činnost se soustředí mj. **rozhoduje** o základních otázkách života obce, zejména mu je vyhrazeno (§ 11 odst. 4 zákona o obecním zřízení):

- určovat zásady hospodaření a nakládání s majetkem obce
- schvalovat rozpočet obce a jeho změny, kontrolovat jeho čerpání a schvalovat závěrečný účet obce
- schvalovat územní plán obce
- vyhlašovat místní referendum
- volit a odvolávat hlavního kontrolora obce
- zřizovat, zrušovat a kontrolovat rozpočtové a příspěvkové organizace obce, zakládat a zrušovat obchodní společnosti a jiné právnické osoby a schvalovat zástupce obce do jejich statutárních a kontrolních orgánů

Obecní rada

Obecní radu **může zřídit zastupitelstvo**, skládá se z poslanců zastupitelstva, na celé funkční období. Zastupitelstvo může kdykoli radu odvolat. Je **iniciativním, výkonným a kontrolním orgánem zastupitelstva**. Plní úlohy podle rozhodnutí obecného zastupitelstva, **je poradním orgánem starosty**

Starostu (primátora) obce

volí obyvatelé obce, na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním **na 4leté funkční období**. Starostou může být zvolen občan obce, který dovršil nejpozději v den voleb 25 let věku.

S účinností od 1. dubna 2010 se změnila rovněž právní **úprava, lze vytvořit funkci** zástupce starosty. **Mandát** vzniká složením slibu a starosty zaniká např. hlasování obyvatel o odvolání starosty (**vyhlašuje zastupitelstvo obce**). **Reprezentuje obec navenek**

Starosta je nezávislý orgán je protiváhou obecnímu zastupitelstvu. Podléhá výraznější kontrole obyvatel obce, kteří ho mohou z funkce odvolat. Členové zastupitelstva obce mají právo interpelovat starostu ve věcech týkajících se výkonu jeho činnosti.

Starosta (primátor) je představitelem obce a nejvyšším výkonným orgánem obce mj.:

- svolává a vede zasedání obecního zastupitelstva a obecní rady a podepisuje jimi přijatá usnesení.
- rozhoduje ve všech záležitostech správy obce, pokud nejsou zákonem nebo statutem vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu.
- zastupitelstvo určí nejpozději 90 dnů před volbami na celé funkční období rozsah výkonu jeho funkcí (§ 11 odst. 4 písm. i zákona), v průběhu funkčního období starosty jej může změnit jen na návrh starosty.
- je statutárním orgánem v majetkoprávních vztazích obce a pracovněprávních vztazích zaměstnanců obce.

Obecní úřad, přednosta

Obecní úřad zabezpečuje organizační a administrativní věci obecního zastupitelstva a starosty. Úřad vykonává nařízení a usnesení zastupitelstva obce.

Pokud je v obci zřízen obecní úřad, zřizuje se funkce přednosta obecního úřadu, který vede úřad. Přednostu jmenuje i odvolává starosta, jemu se ze své činnosti odpovídá, mj. se zúčastňuje zasedání zastupitelstva i rady obce

Otázky ke zkoušce (Slovensko)

- Postavení prezidenta Slovenska
  - Pravomoci předsedy vlády
  - Územní členění státu (s důrazem na roli přednosta v obci)
-

